

ผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิ และหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย

The Effects of Role Play Activity Provision on the Knowledge of the Right and Duties in Young Children

ปฐมมาพร ยิ่งยวด* และ ชลาธิป สมาชิกโต
Pattamaporn Yingyuad* and Chalati Samahito

สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok 10900

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: pattamaporn.y@ku.th

Received: 21 May 2019, Revised: 21 June 2019, Accepted: 10 July 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดท่าข้าม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ จำนวน 24 แผนและแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ จำนวน 10 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลของการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ สูงกว่าก่อนการทดลอง โดยเด็กปฐมวัยมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่ในสิทธิของตนเองมากขึ้น เด็กรู้จักวิธีการดูแลปกป้องร่างกายของตนเองที่เด็กควรกระทำเมื่อผู้อื่นจะมาสัมผัสร่างกาย เด็กรู้ว่าผู้อื่นทำร้ายร่างกายของเด็กและผู้อื่นไม่ได้ รู้จักวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายร่างกายและจิตใจมากขึ้น เด็กบอกได้ถึงวิธีการปฏิบัติตนในการช่วยเหลือผู้อื่นที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น ได้ รวมทั้งบอกวิธีการปฏิบัติตนที่ปลอดภัยและถูกต้องได้ เมื่อต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆที่ไม่ปลอดภัย

คำสำคัญ: สิทธิเด็ก หน้าที่ที่พึงกระทำ กิจกรรมบทบาทสมมติ เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this study was to study results of the role play activity provision towards right and duties in young children. The target group in this study included 31 preschool children from kindergarten 2 Thakham School, Bang Khun Thian District office, Bangkok. The children were studying at the semester 2, academic year of 2018 B.E. The instruments of this study consisted of 24 lesson plans of role play activities and 10 questions of evaluation knowledge test about rights and duties in themselves before and after the use of activities. The data was analyzed by mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the study showed that young children who study by role-play activities had higher knowledge of self-right and duty post-test scores than the pre-test one. Young children knew how to protect themselves when others touched their bodies, how to do when others hurt their bodies and minds, how they could help others through dangerous situation. In addition, they could tell how to help others and themselves safety.

Keywords: self rights, duties, role playing activities young children

บทนำ

ในปัจจุบันเราจะพบเห็นข่าวความรุนแรงในสังคมที่เป็นภัยกับเด็กปฐมวัยมากขึ้น ทั้งการละเลยทอดทิ้งเด็ก การทำร้ายร่างกายและจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การกระทำอนาจาร การลักพาตัวเด็ก ไปทำทารุณกรรม รวมทั้งแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากเด็ก เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยจะส่งผลกระทบต่ออย่างมากกับเด็กปฐมวัย ทั้งพัฒนาการของเด็ก พฤติกรรมของเด็ก รวมถึงอารมณ์และความรู้สึกทางจิตใจของเด็ก และอาจส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงถึงแก่ชีวิตของเด็กในที่สุด เด็กบางคนเมื่อต้องเจอกับสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือเจอกับเหตุการณ์ที่สร้างความไม่ปลอดภัยต่อเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นปมที่ฝังอยู่ในใจของเด็กไปตลอดชีวิต และปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อไปถึงการใช้ชีวิตในอนาคตเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะมีปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างชัดเจน

หลายปีที่ผ่านมาสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของเด็กนั้น ไม่ได้มีแนวโน้มที่จะลดลงเลย จากรายงานเรื่อง A Familiar Face: Violence in the Lives of Children and Adolescents ของ UNICEF ได้ระบุว่า เด็กอายุ 2-4 ขวบ จำนวน 300 ล้านคนทั่วโลก ถูกพ่อแม่ผู้ปกครองกระทำรุนแรงทางจิตใจและถูกลงโทษทางร่างกาย นอกจากนี้ยังมี เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ จำนวน 176 ล้านคน ถูกลงโทษโดยการจับขังอย่างรุนแรง ถูกตบหรือตี ที่ใบหน้าและศีรษะ อีกทั้งยังเป็นเหยื่อความรุนแรงจากคู่ครองของแม่ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และมีเพียงร้อยละ 1 ของเด็กทั้งหมดเท่านั้นที่สามารถขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ [1] ในปี 2558 กระทรวงสาธารณสุขได้รวบรวมข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้ภายในโรงพยาบาลต่างๆ จำนวน 523 แห่งทั่วประเทศ พบว่ามีเด็กจำนวน 11,000 คน ได้เข้ารับการรักษาพยาบาลจากการถูกทำร้ายอย่างรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจากบุคคลใกล้ชิดตัวที่เด็กรู้จัก [2]

จากที่ผู้ศึกษาเป็นครูปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ทำงานใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัย พบเห็นพฤติกรรมของเด็กบางคนชอบทำร้ายร่างกายเพื่อเวลาที่ตนเองมีความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อเพื่อนไม่ดีด้วยก็จะแสดงอาการไม่พอใจ ส่งเสียงดัง ทำร้ายร่างกายผู้อื่นหรือพูดคำหยาบคายใส่เพื่อน บางครั้งเด็กบางคนชอบไปเข้าห้องน้ำที่ภายนอกห้องเรียนคนเดียวโดยไม่บอกครู เวลาเลิกเรียนจะไม่ยอมกลับบ้านจะห่วงเล่นอยู่กับเพื่อนหรือที่เด็กผู้หญิงบางคนจะชอบเล่นกับผู้ชายที่ไม่ใช่ผู้ปกครองที่ดูแล เช่น ภารโรง ขามรักษาความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งบางครั้งก็ยอมให้อุ้มให้กอดให้หอมแก้ม

ถ้าเด็กปฐมวัยได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตั้งแต่เด็ก จะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของตนเองภายใต้สิทธิเกิดจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบ ต่อสิทธิของตนเอง ผู้อื่นและสังคม รู้จักการคิดเห็นใจผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรมที่มากขึ้น ซึ่งนั่นจะส่งผลไปถึงอนาคตเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีเหตุผล รู้จักการยับยั้งชั่งใจไม่กระทำผิด รวมไปถึงการมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ถ้าทุกคนรู้จักสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น อาจจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และความขัดแย้งในสังคมที่เกิดขึ้นลดลงได้ และถ้าเด็กสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ภายใต้สิทธิของตนเองได้เหมาะสม ก็จะให้เกิดความปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น ช่วยลดโอกาสการถูกผู้อื่นมากระทำการละเมิดสิทธิของเด็กได้ และ

เมื่อเด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เด็กก็จะเติบโตขึ้นมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านที่สมบูรณ์และสามารถเรียนรู้ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

จากปัญหาที่พบทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการนำกิจกรรมบทบาทสมมติมาใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดย ศิริรัตน์ ชูวารี [3] ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการศึกษาได้พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติ มีคะแนนเฉลี่ยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลงานวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะนำกิจกรรมบทบาทสมมติมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กเพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่เด็กปฐมวัยพึงกระทำได้มากขึ้น ซึ่งการที่จะส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้มากขึ้นนั้น เด็กต้องรู้จักสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและจะต้องไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากรูปธรรม ไปสู่นามธรรม ถ้าหากผู้ศึกษาออกเล่าความรู้เป็นเนื้อหาที่เป็นนามธรรม เด็กปฐมวัยก็อาจจะเกิดความไม่เข้าใจในความรู้ที่ผู้ศึกษาต้องการถ่ายทอดได้หรืออาจเข้าใจความรู้อคลาดเคลื่อนได้ ผู้ศึกษาจึงมีความคิดเห็นว่าการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สิทธิและหน้าที่ที่เด็กปฐมวัยพึงกระทำได้นั้นต้องอาศัยเทคนิคต่างๆมาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ครูจำลองสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นมาจากเหตุการณ์ที่เป็นความจริง แล้วให้เด็กแสดงออกผ่านบทบาทสมมติตามประสบการณ์เดิม จินตนาการและความรู้ที่เด็กมี รวมทั้งยังทำให้เด็กเกิดภาพโน้ตทัศน์ในความคิดที่ชัดเจนมากขึ้นผ่านการดูเพื่อนแสดงบทบาทสมมติ โดยครูจะให้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิดและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ให้แก่เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้มากขึ้น และรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างและการแก้ไขปัญหาต่างๆในอนาคได้อย่างเหมาะสม [4]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษารครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำได้ของเด็กปฐมวัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 31 คน โรงเรียนวัดท่าข้าม กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษาในการศึกษา 1) ตัวแปรต้น คือ การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) ตัวแปรตาม คือ ความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้

ระยะเวลาในการศึกษา ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยทดลองสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาวันละ 25 - 30 นาที รวมทั้งหมด 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 1) แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษา 1) แผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำได้แล้วเลือกเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำตามความเหมาะสมนำมาเขียนแผนการจัดกิจกรรม (2) ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำได้ (3) ศึกษาหลักการและวิธี

การเขียนแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ ระดับชั้นอนุบาลปี 2 (4) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (5) สร้างแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเกี่ยวกับสิทธิที่เด็กพึงกระทำ จำนวน 24 แผน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญ วิธีการดำเนินกิจกรรม สื่อการจัดประสบการณ์ และการประเมินผล (6) ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.67 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับแก้ ดังนี้ แก้ไขรูปแบบให้เหมือนกันทุกแผนและตรวจสอบแก้ไขคำผิด จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องกันและตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาของแผนที่ซ้ำซ้อนกัน เพิ่มเติมชื่อเรื่องและใส่ขอบข่ายเนื้อหาในแต่ละแผน (7) ผู้ศึกษาได้นำแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับแก้ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (8) นำแผนการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีคุณภาพไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการศึกษาต่อไป

2) แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ จำนวน 10 ข้อ ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการจากหลักสูตรและคู่มือหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็กปฐมวัยที่พึงกระทำได้ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ โดยศึกษาและนำมาปรับปรุงและสร้างเพิ่มเติม (3) ดำเนินการสร้างแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ จำนวน 10 ข้อ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ได้แก่ คู่มือการใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้คู่มือสำหรับครู ในการใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ข้อคำถามและคำตอบ (4) ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 0.67 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับแก้ดังนี้ ปรับแก้ไขการใช้ภาษาของข้อคำถามให้เด็กเข้าใจง่าย ชัดเจน มีความกระชับและไม่ใช้คำซ้อน ปรับแก้ภาพเด็กในแต่ละข้อคำถามให้เป็นเด็กคนเดียวกัน เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความสับสน (5) ผู้ศึกษาได้นำแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับแก้ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (6) นำแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการที่มีคุณภาพไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการศึกษาต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ดำเนินการในภาคเรียนปลาย ปีการศึกษา 2561 โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำการประเมินความรู้ก่อนการทดลองทำกิจกรรมบทบาทสมมติกับกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 31 คน โดยใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ จำนวน 10 ข้อ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น และบันทึกคะแนนไว้เป็นข้อมูลหลักฐาน
2. หลังจากเก็บรวบรวมคะแนนข้อมูลหลักฐานของการประเมินความรู้ก่อนทดลองใช้กิจกรรม ผู้ศึกษาดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยทดลองสัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ใช้เวลาวันละ 25 - 30 นาที รวมทั้งหมด 24 ครั้ง
3. เมื่อดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติครบทั้ง 6 สัปดาห์แล้วนั้น ผู้ศึกษาทำการทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ หลังจากการทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำ ได้ ก่อนทดลองทำกิจกรรมบทบาทสมมติ
4. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ คือ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบโดยรวมและจำแนกเป็นรายประเด็น

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ

(N=31)

ประชากร	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนการทดลอง	10	4.87	1.34
หลังการทดลอง	10	9.74	0.44

จากตารางที่ 1 พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ เท่ากับ 4.87 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.34 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ เท่ากับ 9.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.44 นั่นคือ เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้นำคะแนนของแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ สำหรับเด็กปฐมวัยในแต่ละประเด็น ทั้งก่อนและหลังการทดลองมาหาค่าเฉลี่ยแยกเป็นรายประเด็น ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้และจำแนกเป็นรายประเด็น ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ

(N=31)

ความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้	กลุ่มการทดลอง	μ	σ
1. การปกปิดและปกป้องร่างกายของตนเองเมื่อผู้อื่นมาสัมผัสหรือจับต้อง	ก่อนการทดลอง	1.32	0.65
	หลังการทดลอง	2.00	0
2. การปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายทางร่างกายและจิตใจและการช่วยเหลือให้ผู้อื่น	ก่อนการทดลอง	1.35	0.66
	หลังการทดลอง	2.84	0.37
3. การปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น	ก่อนการทดลอง	1.29	0.53
	หลังการทดลอง	2.00	0
4. การดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย	ก่อนการทดลอง	0.90	0.54
	หลังการทดลอง	2.90	0.30

จากตารางที่ 2 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นรายประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การปกปิดและปกป้องร่างกายของตนเองเมื่อผู้อื่นมาสัมผัสหรือจับต้อง ก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 1.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 และหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0

ประเด็นที่ 2 การปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายทางร่างกายและจิตใจและการช่วยเหลือให้ผู้อื่น ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 1.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37

ประเด็นที่ 3 การปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น ก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 1.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0

ประเด็นที่ 4 การดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย มีคะแนนเฉลี่ย 0.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30

สรุปได้ว่า คะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถพัฒนาความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ให้สูงขึ้น

สรุปผล

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองพึงกระทำได้ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ด้านการปกปิดและปกป้องร่างกายของตนเองเมื่อผู้อื่นมาสัมผัสหรือจับต้อง เด็กบอกได้ว่าการกระทำแบบใดที่เป็นการสัมผัสที่ดีและการสัมผัสที่ไม่ดี แล้วถ้าเด็กเจอลักษณะการสัมผัสที่ไม่ดีหรือมีบุคคลอื่นมาบังคับฝืนใจจะสัมผัสร่างกายของเด็ก เด็กควรปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะมีความเหมาะสมและมีความปลอดภัยต่อตนเองมากที่สุด

ด้านการปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายทางร่างกายและจิตใจและการช่วยเหลือให้ผู้อื่น เด็กบอกได้ว่าการกระทำแบบใดคือการทำร่างกายกัน รวมทั้งบอกได้ว่าเด็กต้องปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อถูกผู้อื่นทำร้ายร่างกายรวมถึงพ่อแม่ด้วย แต่ในด้านการถูกผู้อื่นทำร้ายจิตใจและการช่วยเหลือผู้อื่นที่ถูกทำร้าย เด็กมีความรู้ว่าถ้าหากเด็กไปเจอผู้อื่นกำลังถูกทำร้ายร่างกายหรือเจอผู้อื่นกำลังทะเลาะกันแล้วทำร้ายร่างกายกัน ใช้คำพูดหยาบคายใส่กัน เด็กควรปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะช่วยเหลือผู้อื่นให้ปลอดภัยได้โดยที่ตนเองก็ต้องมีความปลอดภัย ทั้งภายในกิจกรรมบทบาทสมมติและการทำกิจกรรมอื่นๆ มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากความรู้ที่ได้รับ เวลาที่เด็กเล่นด้วยกันแล้วมีปัญหากัน เด็กยกมือไหว้ขอโทษเพื่อน

ด้านการปฏิบัติตนให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น เด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากความรู้ที่ได้รับ เมื่อเด็กจะไปห้องน้ำจะมาขออนุญาตและบอกครูก่อนทุกคน ไม่พบพฤติกรรมแอบออกไปห้องน้ำคนเดียว เนื่องจากก่อนการทดลองจะมีเด็กบางคนชอบออกไปเข้าห้องน้ำด้านนอกโดยการไม่บอกครู เวลาที่มีผู้ปกครองมารับกลับบ้าน เด็กทุกคนจะมาบอกครูก่อนที่จะออกไปกับผู้ปกครองทุกครั้ง นับว่าเป็นการกระทำที่ดีและสร้างความปลอดภัยให้กับตัวเอง เพิ่มลดโอกาสที่เด็กจะถูกละเมิดสิทธิ

ด้านการดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เมื่อเด็กต้องเจอกับสถานการณ์รูปแบบต่างๆ เด็กแสดงพฤติกรรมได้ถูกต้อง โดยคำนึงถึงหน้าที่ที่พึงกระทำ รวมไปถึงเด็กสามารถแนะนำผู้อื่นได้ว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไรในสถานการณ์นั้นๆ เช่น เพื่อนรู้สึกอยากจะไปปีศาจว๊านที่ห้องน้ำแต่ไม่กล้ามาบอก เด็กก็ชวนเพื่อนให้มาขออนุญาตครู เมื่อมีผู้ปกครองมารับเพื่อน เด็กบางคนก็บอกเพื่อนให้ไปบอกครูก่อนกลับบ้าน รวมทั้งเวลาเห็นเด็กคนไหนทำร้ายกัน

ทะเลาะกันก็จะเดินมาบอกครูว่าเพื่อนกำลังทำร้ายกัน เด็กบอกข้อมูลย้อนกลับ ได้เวลาที่ผู้ศึกษาสอบถาม เช่น เด็กมีความรู้
ว่าเมื่ออยู่บ้านคนเดียว เด็กต้องปิดประตูหน้าต่างล๊อคกลอนให้เรียบร้อย จากข้อมูลของการสอบถามผู้ปกครอง เด็กได้นำความรู้ที่ได้ไปแนะนำบุคคลภายในบ้านได้อีกด้วย เช่น ห้ามเปิดประตูให้คนแปลกหน้า เวลาเข้าบ้านแล้วต้องปิด
ประตูหน้าต่างล๊อคกลอนด้วย เป็นต้น

อภิปรายผล

กิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้เด็กรู้สิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า

1. กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยดีขึ้น
ทั้ง 4 ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่ 4 การดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เด็กมีผลคะแนนความรู้
ความเข้าใจเพิ่มขึ้นมากที่สุด เนื่องจากการดูแลตนเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย
เช่น การเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จัก การอยู่บ้านคนเดียว เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ก็เป็นเหตุการณ์ที่
เคยเกิดขึ้นกับเด็กในสังคมปัจจุบัน แต่สำหรับเด็กบางคนอาจจะเป็เหตุการณ์ที่ไกลตัว จึงทำให้เด็กหลายคนยังเข้าใจ
ในสถานการณ์เหล่านี้ไม่ชัดเจน ไม่มีความรู้และความเข้าใจในการใช้ชีวิตในสถานการณ์นั้นๆ จึงทำให้ในช่วงก่อน
การทดลองเด็กยังขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย แต่เมื่อเด็กได้ทดลองทำกิจกรรมบทบาท
สมมติในสถานการณ์ต่างๆ โดยได้ทดลองสวมบทบาทเหมือนตนเองกำลังเผชิญกับบรรยากาศและเหตุการณ์จริงที่
ได้ถูกจำลองขึ้นมา ทำให้เด็กมองเห็นภาพโน้ตทัศน์ที่ชัดเจนมากขึ้น สามารถเข้าถึงสถานการณ์ที่จะนำมาสู่การเรียนรู้
วิธีการปฏิบัติตนที่ตนเองสามารถกระทำได้แล้วเพื่อลดช่องว่างและดูแลปกป้องสิทธิของตนเองได้ เป็นผลทำให้เด็ก
เกิดการเรียนรู้และมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยได้มีมากขึ้นก่อนการทดลอง

2. ในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติก่อนที่ครูจะเข้าสู่ขั้นการแสดง ในขั้นเตรียมการครูได้มีการเริ่มต้นกิจกรรม
บทบาทสมมติด้วยการเล่านิทานหรือเรื่องเล่าให้เด็กฟังก่อน เมื่อเด็กได้ฟังนิทานหรือเรื่องเล่าจะทำให้เด็กมีสมาธิ
จดจ่อกับเรื่องราวต่างๆที่อยู่ในนิทานหรือเรื่องเล่า เด็กจะเกิดความสนใจในเรื่องราว มีการจินตนาการตามเรื่องราว
ในนิทานหรือเรื่องเล่าที่เด็กได้ฟังและเข้าใจถึงเรื่องราวต่างๆ มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวสถานการณ์ใน
ขั้นการแสดงบทบาทสมมติมากขึ้น ทำให้เด็กสามารถคิดและเรียนรู้เรื่องสิทธิและคิดหาวิธีการแสดงออกเกี่ยวกับ
หน้าที่ที่พึงกระทำได้อย่างสร้างสรรค์และถูกต้องมากขึ้น นิทานและเรื่องเล่าจะช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้
ซึ่งจะมีความสอดคล้องกันกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ปรีปุระณะ [5] ที่ได้กล่าวไว้ว่า นิทานหรือเรื่องเล่าเป็นเครื่องมือ
ในการจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการชักจูงผู้เรียนให้คล้อยตามเป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และ
การแสดงออกอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กได้อย่าง
เหมาะสมมากขึ้น เด็กจะสามารถจินตนาการเกิดเป็นภาพโน้ตทัศน์ที่เด็กสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น
ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่เสริมสร้างเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ดีและเป็นประโยชน์กับเด็กได้ต่อไป

3. ในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติยังได้มีการนำเข้าสู่กิจกรรมขั้นเตรียมการด้วยที่ครูนำข่าวมาเล่า การให้ชม
การ์ตูนที่เป็นเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้เด็กได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ ในสังคมปัจจุบันที่เด็กหลายๆ
คนอาจไม่เคยรู้เนื่องจากผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ได้ให้ดูเพราะอาจจะมองข้ามความสำคัญของข่าวสารต่างๆไป
ผู้ใหญ่บางคนมองว่าข่าวสารต่างๆในปัจจุบัน โดยเฉพาะข่าวที่เด็กโดยละเมิดสิทธิเป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เด็กขาดความรู้
เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมที่อยู่บนสิทธิของตนเองและผู้อื่น ซึ่งการที่นำข่าวสาร นำเหตุการณ์ต่างๆในการดูมาให้
เด็กดูเป็นการทำให้เด็กรู้และเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันของเด็กได้มีมากขึ้นว่าเด็กควรจะต้องปฏิบัติตน
อย่างไรเมื่อเจอกับเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆตามข่าวถึงจะถูกต้องและเกิดความปลอดภัยกับตนเองและผู้อื่น เด็กจะ

รู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับชลาธิป สมาหิโต [6] ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้การเรียนรู้โดยใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาสอน ทำให้เด็กเกิดความสนใจและการเรียนรู้มากขึ้นมากขึ้น เพราะธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว ชอบซักถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เด็กได้พบเจอบ่อยๆ เมื่อเด็กได้รับการตอบสนองในความสงสัย ได้คิดแก้ปัญหาต่างๆจากการเรียนรู้เหตุการณ์ต่างๆ โดยตรงจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์กับเด็กต่อไปในอนาคต

4. ในขั้นการแสดงของกิจกรรมบทบาทสมมติ เด็กจะได้สวมบทบาทเป็นตัวละครต่างๆในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเปรียบเสมือนกับการแสดงละครเรื่องเล็กๆสำหรับเด็ก เด็กจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการลักษณะบุคลิกภาพของตัวละครที่เด็กสวมบทบาทอยู่ ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจความรู้สึกและความคิดของตัวละครที่เด็กกำลังสวมบทบาทนั้นได้ดี เด็กจะต้องใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองในการคิดพิจารณาว่าตัวละครนั้นจะแสดงออกมาในลักษณะใด เด็กจะสามารถแสดงพฤติกรรมออกมาตามแบบเหตุการณ์ต่างๆที่ควรจะเป็นเช่นเมื่อเด็กสวมบทบาทเป็นคุณพ่อ เด็กก็จะมีโอกาสได้คิดว่าเด็กจะต้องพูดหรือแสดงลักษณะท่าทางแบบไหนให้เหมือนผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่ ต้องพูดด้วยเสียงใหญ่ๆ และต้องพูดกับเพื่อนที่สวมบทบาทเป็นลูกอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ เมื่อเด็กได้สวมบทบาทเป็นเด็กนักเรียนในเหตุการณ์ภายใต้สถานการณ์ต่างๆที่จำลองตามเหตุการณ์ในสถานการณ์ที่เคยมักเกิดขึ้นจริง ทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่าควรแสดงออกพฤติกรรมในสถานการณ์นั้นๆตามความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง ซึ่งได้สอดคล้องกับทิสนา เขมมณี [7] ที่ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้ลองสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครตามเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่าง ซึ่งเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆจะมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกพฤติกรรม ลักษณะท่าทางต่างๆออกมาตามความรู้สึกนึกคิดของตน

5. กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือทำผ่านการแสดงบทบาทตามเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจากการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆภายใต้บทบาทสมมติที่เด็กได้รับนั้น มีทั้งบทบาทที่ดีและบทบาทที่ไม่ดี เด็กได้เรียนรู้ผ่านความรู้สึกนึกคิดที่เด็กได้คิดจินตนาการสร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งบางครั้งการแสดงออกพฤติกรรมตามบทบาทที่ได้รับอาจจะเป็นการเรียนรู้และการแสดงออกทางความคิดผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกมาที่ไม่ถูกต้อง แต่ด้วยการทำกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมกลุ่มที่มีทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ทำให้เด็กได้มีโอกาสในการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและครูผู้สอนซึ่งการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะนำไปสู่การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายและทำให้เด็กมีความรู้และเกิดความเข้าใจที่ดีและถูกต้องอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดVygotsky ซึ่งอ้างถึงในสุรางค์ โคว์ตระกูล [8] ที่ได้กล่าวไว้ว่าการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ ที่ให้ความเอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือแก่เด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างประสบการณ์ใหม่ๆซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ได้และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กนั้นสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้อย่างไม่มีขีดจำกัด เพื่อส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาพัฒนาการของเด็กให้ดีขึ้นได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตัวเอง

6. กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้แสดงออกพฤติกรรมบทบาทสมมติเป็นตัวละครต่างๆในสถานการณ์ที่ถูกจำลองขึ้น เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆที่เด็กมีความสนใจอยู่แล้ว เมื่อเด็กมีความสนใจในพฤติกรรมที่เด็กสนใจ เด็กก็จะจดจำลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมที่เด็กให้ความสนใจ และเด็กจะแสดงออกพฤติกรรมเลียนแบบตามลักษณะพฤติกรรมที่เด็กนั้นสนใจ เช่น เมื่อเด็กสนใจในการแสดงบทบาทสมมติเป็นคุณครู เด็กก็จะเลือกพฤติกรรมของคุณครูที่เด็กมีความสนใจ รู้สึกชอบ มาแสดงออกเป็นพฤติกรรมบทบาทสมมติของตัวละครคุณครูที่เด็กได้รับบทบาท และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาแล้วเด็กได้รับแรงเสริมที่ดี ได้แก่ ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ได้รับคำชมที่ดี จะทำให้เด็กมีความภูมิใจและอยากจะทำพฤติกรรมนั้นออกมาอีก ซึ่งการแสดง

พฤติกรรมเลียนเช่นนี้จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นถาวร คงทนต่อไปในอนาคต แต่ถ้าการแสดงออกพฤติกรรมในบทบาทสมมติแล้วไม่ได้รับแรงเสริมที่ดี เด็กก็จะรู้สึกไม่อยากแสดงออกพฤติกรรมนั้นอีก ทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมเหล่านั้น ซึ่งการแสดงออกพฤติกรรมต่างๆของเด็กเป็นการที่เด็กเรียนรู้มาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่เด็กได้พบและเกิดความสนใจ ในการแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทต่างๆ ถ้าเป็นการแสดงออกในพฤติกรรมที่ถูกต้อง เป็นการปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ภายใต้สิทธิของตนเองและผู้อื่น เมื่อถึงในช่วงขั้นสรุปเด็กได้พูดคุยกับและรู้ว่าพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกนั้นเป็นพฤติกรรมที่ดีและถูกต้อง เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่เด็กได้เลียนแบบไป มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura ซึ่งอ้างถึงในสุรางค์ ไคว์ตระกูล [8] ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมาก เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ โดยพฤติกรรมการเลียนแบบของมนุษย์จะเริ่มจากความสนใจ เมื่อเกิดความสนใจก็จะเริ่มจดจำลักษณะท่าทางต่างๆของพฤติกรรมที่สนใจ และจากนั้นมนุษย์ก็จะลองแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตามตัวแบบที่ตนสนใจและจดจำมา

7. ในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ นอกจากจะใช้กระบวนการขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนรู้ในการแสดงบทบาทสมมติต่างๆเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้แล้วนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมบทบาทสมมติ คือ การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ ชุดเครื่องแต่งกายในการแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง บทบาทสมมติต่างๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้กับเด็กตามเหตุการณ์ในสถานการณ์จำลองต่างๆนั้น จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านมุมมองและประสบการณ์ต่างๆได้มากขึ้น เมื่อเด็กได้เห็นและใช้ของจริงที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ จะทำให้เด็กเข้าใจถึงบทบาทสมมติของตัวละครต่างๆตามเหตุการณ์ภายใต้สถานการณ์ต่างๆได้มากขึ้น เด็กจะสามารถเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำจากกิจกรรมบทบาทสมมติได้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner ซึ่งอ้างถึงในสุรางค์ ไคว์ตระกูล [8] ที่เกิดความเชื่อว่า การเรียนรู้ต่างๆ นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลและจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาที่บุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกให้มากที่สุด และควรจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ต่างๆ เพื่อเอื้อให้เด็กได้ค้นพบเรียนรู้และหาคำตอบด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยโดยการลงมือทำด้วยตนเอง ผ่านเหตุการณ์สถานการณ์จำลอง ทำให้เด็กมองเห็นถึงมโนทัศน์ที่ชัดเจน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในบทบาท มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยได้มากขึ้น สำหรับผู้ที่มีความสนใจ สามารถนำกิจกรรมบทบาทสมมติไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องราวต่างๆให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

1. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอภายในเวลา 30 นาที เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัยมีรายละเอียดมาก ดังนั้นควรจัดสรรเวลาหรือขยายเวลาเพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสทำกิจกรรมและมีเวลาให้ร่วมกันคิดมากขึ้น

2. การจัดแบ่งกลุ่มเด็กในการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ ควรจัดให้จำนวนเด็กในกลุ่มมีประมาณ 4-5 คน เนื่องจากการจัดกลุ่มขนาดเล็กจะทำให้เด็กในแต่ละกลุ่มได้ร่วมกิจกรรมร่วมกันทุกคน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อทักษะทางสังคม ทักษะในการเข้าใจตนเอง

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive functions- EF) ในด้านPlanning and Organizing การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการเริ่มตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย การเห็นภาพรวม จัดลำดับความสำคัญ จัดระบบโครงสร้าง จนถึงการแบ่งเป้าหมายให้เป็นขั้นตอน

2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อื่นๆที่มีต่อสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กปฐมวัย เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และกิจกรรมเล่านิทานภาพประกอบ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีต่อประเด็นอื่นๆเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ที่พึงกระทำของเด็กในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการอยู่รอด เด็กทุกคนต้องได้มีชีวิตรอด มีที่อยู่อาศัย มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เด็กทุกคนต้องได้รับอาหารที่ดีและเพียงพอต่อร่างกาย หน้าที่ของเด็ก ก็คือ การรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์และเพียงพอกับร่างกาย เมื่อเด็กเจ็บป่วยต้องได้รับการดูแลทางการแพทย์ ในหน้าที่ของเด็ก เมื่อเจ็บป่วยต้องให้แพทย์ตรวจรักษา เชื่อฟังคำแนะนำจากแพทย์ ในด้านการได้รับการส่งเสริม เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน้าที่ที่เด็กพึงกระทำคือ การไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนทุกวัน ตั้งใจเรียนหนังสือ เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและคุณครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] United Nations Children's Fund. A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents. UNICEF: New York; 2017.
- [2] ไทยรัฐฉบับพิมพ์. พบเด็ก 300 ล้านถูกพ่อแม่กระทำรุนแรง. [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก<https://www.thairath.co.th/content/1115509>.
- [3] ศิริรัตน์ ชูวารี. ผลของการจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. วิทยุศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาปฐมวัยศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2547.
- [4] อภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์; 2550.
- [5] สมศักดิ์ ปรีปุระณะ. นิทานความสำคัญและประโยชน์. ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง; 2542.
- [6] ชลาธิป สมหาหิโต. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร; 2562;39(1): 113-129.
- [7] ทิสนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
- [8] สุรางค์ กล้วยตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.